5-a Jaro No 3 Septembro 1933

Flandra Esperantisto

OFICIALA ORGANO DE FLANDRA LIGO ESPERANTISTA
APERAS ĈIUMONATE

Administranto :
Gerard Debrouwere
Markesteenweg, 18
Kortrijk

Redaktoro :
Jan van Schoor, l. k.
Julius De Geyterstraat 131/1
Antwerpen

JARA ABONPREZO : 15 frankoj. — Eksterlando : 4 belgoj
Por membroj de « Flandra Ligo Esperantista » senpage
Poŝtĉekkonto : 2321.50 de Flandra Ligo Esperantista, Kortrijk.

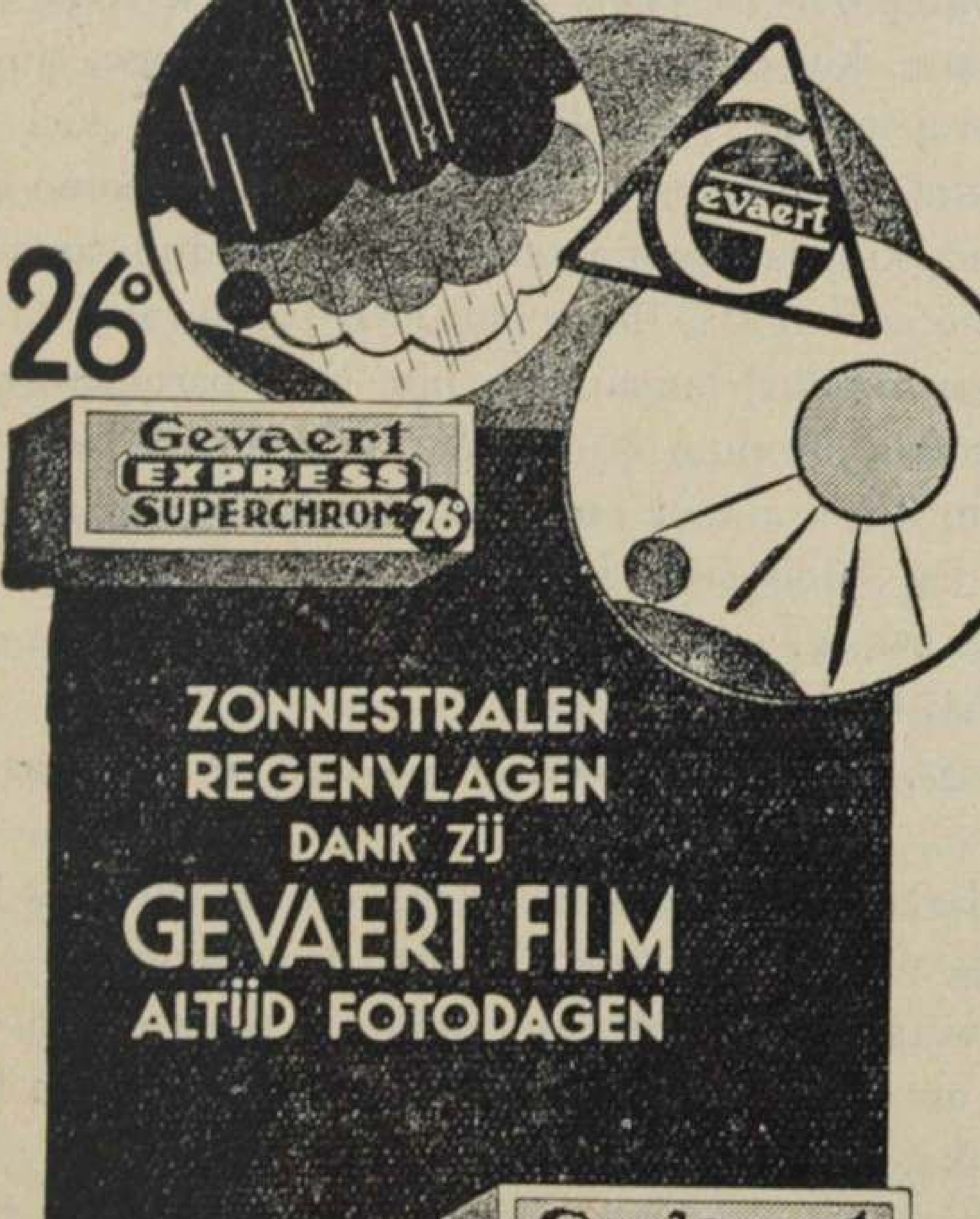
26°
Gevaert
Gevaert
EXPRESS
SUPERCHROM 26°
ZONNESTRALEN
REGENVLAGEN
DANK ZIJ
GEVAERT FILM
ALTIJD FOTODAGEN
Gevaert
Roll-Film

Grava sukceso por Esperanto. — La mondfama fotografaĵ-fabriko Gevaert decidis tradukigi siajn uzadinstrukciojn por la diversaj paperoj kaj produktoj en Esperanto. Ni jam en la nuna numero havas la plezuron aldoni tian instrukcion por la bone konata Ortho Brom kaj atentigas niajn multnombrajn fotografaĵ-amatorojn, ke ili havas duoblan kialon por aĉeti tiujn Gevaert-produktojn : unue por danki pro la simpatia sintenado rilate al nia movado, due ĉar ili estos certaj ricevi bonegkvalitan varon, kiam ĝi surhavas la nomon « Gevaert ».

Pola samideano skribis al ni : « Via « Gevaert » estas ja bone konata kaj ŝatata ĉi tie : « Ni petas niajn eksterlandajn samideanojn mencii tiun novan komercan sukceson en siaj lokaj ĵurnaloj kaj sendi ekzempleron de la artikolo al la prezidanto de Flandra Ligo Esperantista.

La Ampoemo de Jan Mijs

(Maurits Sabbe)

De kiam Jan Mijs estis en la retorika klaso, li ŝanĝiĝis. La kamaradoj vere ne sciis kio okazis al li.

En la unugradaj klasoj li ĉiam faris kiel la aliaj. Kiam oni elpensis farson, li ĉiam estis preta ludi rolon en ĝi kaj neniam estis trovebla pli konfidebla, lojala kunkulpulo. Li povis gardi sekreton kvazaŭ tombo; lerte kaj maltime savi amikon, kiu estis preskaŭ kaptata; se necese, sin foroferi por savi aliajn de pli gravaj punoj. Jan Mijs estis « bonulo », kiel la knaboj diras. Kvankam li neniam sin elvidigis en la klaso, tamen lia nomo estis honore ligita al ĉiuj faritaĵoj, per kiuj la sinjoroj retoriklernantoj dum antaŭaj jaroj famiĝis.

Sed nun tio estis finita. Ili ne plu devis paroli al li pri farsoj, li nomis tion infanaĵoj. Kiam la aliaj tamen faris ilin, li ne partoprenis kaj ŝajnis eĉ, ke li arogante malaprobis. Eĉ dum la desegna kurso kaj ĉe la Urso, dum la matematika kurso, dum kiu li antaŭe estis ja kelkfoje la agitodirektanto, li nun estis modele trankvila kaj ŝajnis ĉiam studanta. Mijs fariĝis serioza junulo, komplimentis la desegninstruisto.

Tion la aliaj knaboj juĝis infana.

— Li pozas, — opiniis Verleyen, — sed se li kredas ke « ni » imitos lin, li eraras...

— Li ludas avon, — diris Bollekens, — kaj mi estas lia kara nepĉjo...

Kiam Mijs aŭdis tian ŝercon, li ridetis kaj silentis.

Li pli bone sciis tion. Ne estis ŝajno de pozo en lia agado, sed io pli vera, pli nobla. Tute speciala interna viveto estis ekflorinta en li kaj plenigis kaj superregis lin pli kaj pli.

Fore de la okuloj de liaj kamaradoj, fore de iliaj banalaj ludoj kaj babiladoj kuŝis nun lia ĝojo. Li serĉis la lokojn, kie estis tre trankvile, en la ĝardeno, aŭ pli prefere ankoraŭ en sia studĉambreto kun ĝia belega perspektivo sur la rivereton, kiuj preter kadukiĝintaj ŝtuparaj fasadetoj kaj malaltaj ĝardenmuretoj serpentumis kun enpendanta verdaĵo tra la malnova urbo. Tie estiĝis tiam en lia spirito fantazioj, kiuj estis sunaj kiel la ridanta ĉielo, aŭ beate melankoliaj, plene de vaga deziro kiel la kanteto de malproksima sonorilaro, kiu kantis en la vespera krepusko super la urbo.

Tio ja ne estis subite okazinta. Dum la du lastaj jaroj jam iomete ekkaptis lin de tempo al tempo tiu kvieta ĝojo de pripensado kaj revado inter liaj krudaj ludoj kaj furioza bruego.

Tio plej ofte okazis kiam li estis leginta ion belan... Inter liaj lernolibroj estis kelkaj, kiujn li avide legis. En la kvara klaso estis « Ernest Staes ». La ĉarma Bertha estis almenaù tiel adorata de li, kiel de Ernesto. Same heroe Jan Mijs estus defendanta la belan infanon. El tiu libro eliris pli ol la karesa ravo de la rakontoj, kiujn li legis dum sia infaneco. Elblovis el ĝi vento de realeco, kiu vekis lin por nova vivo. Li jam pripensis ĉu inter la knabinoj, kiujn li konis, ne estis unu, kiu povis iĝi « lia » Bertha. Ĉu Jenny de la poŝtestro ekzemple ? Ĉu Jenny, kun ŝiaj grandaj, belaj okuloj? Kiam Jan, post tiu penso, la unuan fojon rerenkontis ŝin dum la irado al la lernejo, li tiel ruĝiĝis, ke li de tiam evitis eĉ vidi ŝin por ne malkaŝi sian sekreton.

En la dua kaj precipe en la tria klaso malfermis lia naskiĝanta amo ankoraù pli belajn paradizojn. La priskribado de la naskiĝanta amo en la «Kanto de la Sonorilo» estis dum tiuj jaroj por Mijs la plej bela poeziaĵo, kiun homo povas ĝui. Precipe kiam d-ro Blomme varme kaj admire priparolis tiun parton de la poemo de Schiller, Jan vere ekstaziĝis. D-ro Blomme havis puran literaturan senton kaj sciis komuniki ion de sia belemo al la knaboj. Tio estis io tute alia ol la seka trokritikemo de Deval pri la « Poezia Arto » de Boileau.

O, dass sie ewig grünen bliebe,
Die schöne Zeit der jungen Liebe !

Kiam Mijs revante flustris tiujn versojn antaù la fenestreto de sia studoĉambro rigardante la unuajn stelojn, tiam li havis la okulojn de Sankta Cecilia, interpretanta sur sia orgeno ĉielan inspiron.

Poste estis Hermano kaj Dorotea, kiuj kondukis lin al la murmuranta fonto sub la maljunaj tilioj. Li vidis ilin ambaù sin klinitaj super la klaran akvon kaj en tiu freŝa spegulo ridante rigardantaj je la unua fojo en la okulojn de la alia. Li pripensis, ke tio ja povis okazi ankaù tie, ĉe la rivero, sur la malnova ĉerpŝtupareto, kiun li vidis tra sia fenestro. Li vidis ŝin jam tie, rigardanta en la akvo la dolĉan kapeton de... jes, de kiu? Ĉu de Jenny? Aù ĉu de la malhela, ĉiam ridanta Valonineto, kiu nun loĝis ĉe lia onklo? Ne estis ja certe, kiun li elektus kiel Dorotean, sed malgraù tio lia plej pura adoremo iris al tiu benata nekonatino.

Jan estis nun tute dronanta en la alta literaturo. Li jam eklegis la verkojn de Shakespeare! Nenio superis la balkonscenon el Romeo kaj Julia! Estis ja io por solece prifantazii dum klara lunvespero, ie apud la rivereto... Li sur la ŝnurŝtupetaro, kaj sur la balkono... Ĉy Jenny? Cu la Valonineto? Aù ĉu la filino de la latina profesoro, kiu, antaù nelonge, reveninte el la edukpensiono, kaŭzis inter la retorikaj lernantoj grandan sensacion per sia interesa paleco kaj mondfremda rigardo? Kiu? Nu, tio ne estis grava. Jan amis la amon pro la amo... Li ankoraù ne konis Dante Gabrielo Rossetti, sed li estus povinta ekkrii kun li : « I loved thee ere, I loved a woman, Love! ».

Jan estis plej forte ekkaptita per la « Buch der Lieder » senegala ravo. Ĉiuj kluzoj de la sento ĉi tie abrupte malfermiĝis kaj Jan estis kuntrenata. Tio estis ja pli bela ol ĉio, kion li revis; la romantiko de lia dekokjara aĝo kantis tie pli alte kaj laùte ol li iam konjektis. Jes, tiel estas ke la amo ĝojas kaj ploras, venkas kaj malesperas. Kaj per la ofta legado de tiuj kantoj li ja certiĝis, ke ĉiuj tiuj emocioj estis ankaù la liaj.

La fatala neevitebla sekvo de tiu fantaziado estis, ke Jan Mijs ekfaris versojn. Li sentis la deziregon honori la idealon de sia nemateria adoro per girlandoj de ritmoj kaj rimoj : Ĉe li almenaù la lecionoj pri nederlanda versfarado de D-ro. Blomme estus donontaj iom da praktika utilo. Jean Bollekens, la Bruselanaĉo, kiu ne estis literaturema kaj ne ŝatis la nederlandan lingvon, ĉiam malbonhumore diris pri tiuj lecionoj :

— Kion ni faros per ĉiuj tiuj bazaraĵoj ? — estis lia granda plendmotivo. Ni ja ne estas « pojetoj! ».

Jan Mijs estus pruvonta la malon. Li tute seriozis kiam li konfidis siajn unuajn amorimojn al la papero. Li rakontis ĝin al neniu. La versfarado estis ja laù multaj io maldeca. Kaj amoversoj ja! Tiu rimado devis resti dolĉa sekreto, kiel la tuta interna vivo, per kiu Mijs depost kelkaj monatoj tiom plezuris. Neniam virino estis pli alte kaj pure amata ol la nemateria estulino kiun Mijs kreis por si mem per la plej rava, kion li trovis en siaj libroj, kaj per la plej viglaj imagoj, kiuj ekfloris en lia juna spirito. La versfarado enhavis por li ion naive pian, kiel la ritoj de sekreta kulto.

Certe ne estis majstroverkoj, kiujn Mijs produktis, sed liaj versoj estis tamen tute aliaj ol la kutimaj larmaj plendoj, plenaj de sentimentaleco, de la « unua-pantalon »-rimantoj. Neperfekte sed sincere li elverŝis tion, kio okazis en lia gaja kaj sana spirito. Kion li revis kaj deziris, tion li vidis kiel realecon kaj li prikantis ĝin per vigla, ĝojema ritmo. Estas vere, ke en unu poemo la adorata knabino havis linbuklojn kaj en alia korvbuklojn, kaj ankaù en unu bluajn kaj en alia karbnigrajn okulojn, sed en ĉiuj estis ĉiam la dezirata, ankoraù nereala virino, la loga « ewig weibliche », kiun lia juna koro sincere kaj senmalice prikantis.

La poezia obsedo grave okupis Mijs. Komence li interrilatiĝis kun la Muzoj nur en sia studoĉambreto, sed baldaù li riskis ankaù rimi kaj skandi en la desegnoklaso kaj dum la teda aritmetika kurso de la Urso.

Estis ja je fino de la studojaro kaj multan gravon oni ne plu efektivigis Mijs lasis do ludi la aliajn kun sinusoj kaj kosinusoj kaj malantaù amaso da libroj, nu, li rimis sur peceto da papero.

Lia kanteto estis finita, sed per krajono li faris super la versojn linietojn ka krampetojn por certiĝi ĉu la triopa mezuro, kiun li ĉi tiun fojon elektis, esta ĉie nekritikebla.

Bollekens rimarkis tion. La linietoj kaj krampetoj certigis lin. Mijs fara poemon. Tio estis ridiga! Mijs « pojeto »! La vizaĝo de Bollekens heliĝis de ĝojo kaj, sen atento pri la Urso, li ekstaris por ke li povu legi la poemon. Kiam

Mijs tion rimarkis, li koleriĝis kaj forpuŝis la troscivolan, ĝenan Bruselanaĉon. Tio kaŭzis tuj egan moviĝadon.

Ĉiuj knaboj sin turnis kaj la Urso venis de malantaŭ sia katedro.

— Li faras « pojemon »! — ridante diris Bollekens, kiu prenis la paperon de Mijs kaj ĝin suprentenis.

Mijs tiris ĝin el liaj manoj kaj disŝiris ĝin.

— Nu! Nu! akre parolis la Urso, donu al mi tiun paperon!

Mijs kuraĝe klopodis malebligi ke la Urso ĝin ekkaptu, sed vane, la ursungego baldaŭ tenis la poemon. Tre embarasita Mijs ankoraŭ ne estis. La Urso estis ja Valono kaj ne multe komprenos de liaj flandraj versoj, li esperis...

La Urso metis la disŝiritajn paperpecetojn sur sian katedron unu apud la alian kaj klopodis tutigi ilin kiel « puzlon ». Tio ne facile efektiviĝis, sed tamen li opiniis ke li sufiĉe sciis por abrupte paroli kun indigno al Mijs. Sur unu de la paperetoj li legis laŭte kun komika akcento :

— « Mi vidis kaj kisis vin! » La tuta klaso ekridegis, kio igis la Urson ankoraŭ pli kolera. — Do estas tio kio sensaĝigas vin, sinjoro Mijs ! Estas malinde! Forlasu tuj la kurson!

Bollekens, tiu tuj eksentis kian stultaĵon li estis farinta, volis savi Mijs. Li pledis kaj petegis, sed la Urso ne kompatiĝis. Mijs estis forpelata tra la pordo kaj la disŝirata poemo transdonata al la liceestro.

Dum la paŭzo, dum Bollekens ricevadis de siaj kamaradoj kelkajn punajn boksbatojn kaj kvazaŭ izolite en kvaranteno ĉirkaŭiradis kun konsciencriproĉo, la afero Mijs estis enketata de la studoprefekto en la ĉeesto de la Urso. La akuzo estis kvarobla : malatento, malobeo, perforto, kontraŭstaro, kaj... jes, kvankam la lasta peko ne estis certe, klare nomita, ĝi tamen plej peze surprenis sur Mijs.

La studoprefekto ja rapide solvis la « puzlon » de la disŝiritaj paperetoj kaj la « corpos delicti » kuŝis antaŭ li kiel nepridiskutebla akuzo. Tiel estis la poemo de Mijs :

Mi vidis kaj kisis vin, karegulin',
Parolis pri amodoloroj,
Kaj en mia koro, brulanta en sin',
Ekfloris ja miloj da floroj.

Kaj inter la floroj resonas la kant'
De gaje fajfanta birdeto,
Kaj tie interne kun daŭra konstant'
Ĉi sonas kun dolĉa diskreto.

Por vi, amatin', mi ripetos ja ĝin,
— Car ĝin mi neniam forgesos —
Tuj kiam denove renkontos mi vin
Kaj mi viajn harojn karesos.

— Estas bele, sinjoro Mijs! — komencis la liceestro kaj li detale ekparolis per severaj, solenaj vortoj pri la ekscesa malseriozeco kaj malbonmoreco, kiujn la poemo pruvis. Ha, li ne malaprobis la nuran versfaradon, li ankaù faris tion dum sia licetempo, — tradukojn kaj parafrazojn el Ovidius kaj Virgilius! Sed la spirito de la poemo de Mijs estis tute malbona kaj konjektigis la plej gravan pri la bonmoreco de ĝia aùtoro. La liceestro ege kompatis patron Mijs, kiu certe ne meritis tian filon.

Ĉiuj tiuj tragediaj konsideroj ne tiom sensacie impresis Mijs, kiel la liceestro atendis. La konscio pri lia senkulpeco kaj la pureco de liaj intencoj lasis Jan relative kvieta. Kial ili devis ja kompreni tion tiel laùlitere! Li estis neniun vidinta kaj neniun kisinta kaj al neniu parolinta pri amodoloroj... Sed ĉu li ja povis klarigi al la liceestro kaj al la Urso, kial li tamen tion skribis? Ili tamen nek komprenus, nek kredus tion. Li do lasis sin akuzi ne defendante sin.

Kiam Mijs venis hejmen, oni estis jam informita tie pri la okazintaĵo. Patrino ne parolis eĉ unu vorton kaj patro petis tute ne afable al Jan veni kun li en lian oficejon.

Sur la pupitro kuŝis tie ne nur la disŝirita poemo, sed ankaù la kajereto, en kiu Jan transskribis siajn aliajn poeziajn elverŝojn. Patro do traserĉis lian studoĉambreton, flaresploris liajn plej karajn sekretojn! Do li trovis tie ankoraù ion alian krom la poemeto de « Mi vidis kaj kisis vin! ». Kaj se li opiniis ke la lasta estis maldeca,kon li pensos pri la resto? Nun nur Jan komprenis kiom kompromita fariĝis lia fantaziemo por li. Patro kompreneble pensos, ke Jan vere estis kulpa pri diversaj sekretaj amaventuroj. Temis ja pri promenado kun la amatineto en la « arbaron gigantan », kie ili ambau tranĉis sian nomon en la «lignon vivantan», pri «lulanta danco» kaj «rava romanco» ; pri intencita forkuro al malproksimaj, nenomitaj landoj, dum kiu la forkuranta paro trankviligis sian soifon per « la akvo de la fonto » kaj nutris sin per fruktoj « kreskantaj sur la monto »; pri remekskurso en « belega boato » en la « arĝenta lunbrilado ». Jan konfesis per tio, ke li estis vera Don Juano.

Patro Mijs estis ja saĝulo. Li nur riproĉis al sia filo ke li vane perdas sian tempon per tiaj malgravaĵoj, je la malprofito eble de liaj gravaj studoj. Kontraŭ tio Jan povis certigi, ke tio ne estis la fakto. Li ja sciis ke li por la ekzamenoj de la lasta jarkvarono multe laboris kaj ke la rezultatoj estos bonegaj.

Pri tio kvietigite, patro Mijs malmulte parolis pri la maledifo de la versoj de Jan. Li nur demandis kun penetra ironio, ĉu estas permesate al li koni la knabinon, kiu tiel frenezigis lian filon.

— Ho patro, tiu knabino ne ekzistas ! — respondis Jan konfuze.

— Ne estas kialo por kaŝi la veron, — insistis ankoraŭ patro Mijs. Mi tre bone komprenas, ke knabo kiel vi povas pensi pri knabino, sed mi ne scias kial tio devas resti sekreto por mi... Ni tamen estis ĉiam bonaj amiboj, ĉu ne, Jan ?

Tiuj bonaj, seriozaj paroloj tiom tuŝis Jan, ke al li, nervoza pro ĉio kio opazis, venis larmoj en la okulojn.

— Mi sincere diras la veron al vi, patro. Tiu knabino ne ekzistas.

Patro ne plu insistis. — Jan skribis siajn puntaskojn por la Urso kaj la liceestro kaj oni ne plu parolis pri la okazintaĵo. Nur la patrino, kiam patro parolis al ŝi pri la afero, rimarkis kun konstanta ĝemetado.

— La knabo legas multe tro da libroj ! Mi ĉiam diris tion...

Post la premidisdonado, kiu estis por Jan triumfo, patro Mijs parolis same :

— Nun fermu ĉiujn librojn kaj por tre longa tempo ! Vi iros en la kamparon, kaj tie vi promenos, biciklos, naĝos, faros ĉion kion vi deziros sub libera ĉielo ĉe kuzino Selica en Wijnvoorde, en ŝia malnova granda, kampobieno. La kuzino estas sciigita kaj akceptos lin per malfermitaj brakoj. La pakaĵoj de Jan estis aranĝataj kaj la sekvintan tagon Jan forveturis al sia feriejo.

Kuzino Selica estis eksterordinare kontenta pri sia gasto. Li jam pli frue devus esti veninta por pasigi tie siajn feriojn. Dum kvar jaroj ŝi ne plu vidis lin. Ili ja fremdiĝas unu por la alia !

Kaj tio estis prava. Kuzinon Selica mem Jan ankoraŭ ja rekonis, ŝi restis neŝanĝita, la bonkora, fortika, flandra kamparsinjorino kiel antaŭe, sed ŝia filino, kuzineto Finjo, estis tiel metamorfozita, ke Jan ne povis kredi siajn okulojn. Ĉu tiu estis la sensignifa knabino pri kiu li antaŭ kvar jaroj tute ne atentis ? Ŝi fariĝis vera fraŭlino, roza blondulino kun malicaj okuloj, en kiuj ridante kaj alloge brilis fajrero de « mi-scias-ion », kiu tuj imponis Jan. Kaj kiel urba ŝi estis laŭ vestado kaj manieroj !... La edukpensiono mirinde sennaivigis la kamparineton el Wijnvoorde.

— Nun vi kune povos praktiki vian francan ! diris al ili kuzino Selica. Parolu ĝin ja la tutan tagon.

Sed estis multe pli ofte ilia dolĉa flandra kiun ili parolis. Jan de la unua tago ili estis bonegaj kamaradoj. En la ĝardeno, kie estis nun meze de rikolttempo de abrikotoj, grosoj kaj tiel plu, ili estis ĉiam kune. La unu ne povis esti sen la alia. Pli ol unufoje, kiam ili vagis inter la maljunaj fruktarboj kaj fagoj, kiuj tie iomete sovaĝe kaj dense kreskis, kaj ili iom ripozis en la ombro, ili ridetis unu al la alia ne sciante kial, sed kun kreskanta ĝojo en la koro.

Jan estis vundinta sian manon per dorno kaj Finjo flegis lin kun kortuŝo, kiu tuŝis Jan mem. Ŝi lavetis la skrapvundeton kaj poste per sia propra naztuko bandaĝis ĝin kaj senĉese ŝi demandis al Jan ĉu li ankoraŭ suferas. En ŝia kompatema voĉeto kuŝis dolĉeco, kiu ravis Jan.

La sekvintan tagon, je vesperiĝo ili estis venintaj al la malnova, vermotrua balancilo je la fino de la ĝardeno. Ili eksidis sur ĝin, unu apud la alia tre dolĉe balanciĝante, kvazaŭ nesciante kion ili faras. Apud ili malantaŭ la arbetobaro, kuŝis la kapelo de la monaĥejo, tute kovrita per hedero, en kiu arego da birdoj vesperkantis. La suno disĵetis lastan orbrilon trans la rozvarmetan ebenaĵon de la herbejoj antaŭ ili. Ili ambaŭ revante rigardadis la ankoraŭ videblan duonon de ĝia bruleganta disko.

La kapo de la kuzineto kliniĝis sur la ŝultron de Jan kaj iliaj manoj senserĉe trovis unu la alian. La balancilo pendis streĉe senmove. La lasta brileto de la suno foriĝis. Ĉiam pli mallaŭte kantetis la birdoj, ĝis fine ili eksilentis.

Tiam Finjo metis siajn brakojn ĉirkaŭ la kolon de Jan kaj flustris en lian orelon ne rigardante lin :

— Jan, mi tiel amas vin !

La kapo de Jan turniĝis kaj li ne sciis ĉu li maldormas aŭ sonĝas, kaj ĉio kion li trovis por diri estis :

— Finjo, malheliĝas...

— Ho, tio ne gravas, Jan. Diru al mi ĉu ankaŭ vi amas min...

— Ho treege, Finjo !...

Kaj ili kisis unu la alian je la unua fojo.

Tiam ili sentis kiel sankte kaj grande kuŝis la trankvilo ĉirkaŭ ili kaj ili ne plu parolis... Malrapide ili marŝis hejmen apudege unu al la alia sur la malglata vojo en la densa ombro de la arboj.

Patro Mijs baldaŭ spertis, ke la kamparaero ne estis pli bona ol la urba aero por la amemo de lia filio. Jan rakontis kelkajn monatojn poste, ke nun vere ekzistas knabino, kiu lin tiel kaj tiel.... Kaj la patro aprobis !

Unu profito estis akirita. Depost la vespero sur la balancilo, Jan fine sciis, por kiu li faris siajn versojn. *Tradukis Jan van Schoor.*

Trafaj Ciferoj.

Ĉiu propagandus kontraŭ la milito, se la homoj havus precizan ideon pri la militaj okazintaĵoj kaj scius, kio estus efektivigebla per la senutile elspezita mono.

Pacamantoj, sciigu al viaj proksimuloj jenon :

« Dum la 4 militjaroj 11.000.000 da homoj estis mortigitaj, t.e. unu post ĉiuj 13 sekundoj.

Pli ol 19.000.000 estis vunditaj; sufiĉas por havigi loĝantaron al Hispanujo, se ĉi tiu lando estus senloĝantara.

Per la mono elspezita por la milito, 1.800.000.000.000 fr., estus eble donaci al ĉiufamilio en Usono, Kanado, Aŭstralio, Grand-Britujo kaj Irlando, Francujo, Belgujo kaj Rusujo, domon de 90.000 fr. kun terpeco granda je 5 Ha.

Krom tio estus por ĉiuj 20.000 familioj disponeblaj malsanulejo, universitato kaj lernejoj, inkluzive salajroj por instruistoj, flegistinoj, kuracistoj kaj profesoroj.

Krom ĉio tio, se ĉiuj malgrandaj krucetoj, kiuj nun staras sur la soldattomboj, estus metataj unu apud la alia, oni povus fari linion, kiu etendiĝus de Parizo tra Eŭropo kaj Azio, ĝis Vladivostoko kaj la lasta kruceto estus ĉirkaŭfluata de l'ondoj de l'Japana Maro.

La teruraj oferoj, kiun la milito neeviteble postulas, estas eble de neniu alia tiel pure grafike reprezentata kaj la kalkuloj estas faritaj kun tiom da zorgo, ke neniu kuraĝis ekzameni aŭ malakcepti ilin. »

Pri Esperanto.

A. — Bonan tagon, amiko, jam de longe mi ne vidis vin.

B. — Bonan tagon, mi tre ĝojas renkonti vin. Sed kion signifas tiu ĉi verda stelo en via butontruo ?

A. — Ĝi estas la insigno de l'Esperantistoj.

B. — De l'Esperantisto...! Ĉu vi, kara amiko, estas partiano de tiu absurda afero, kiun oni nomas lingvo internacia ?

A. — Jes, ĉu tio mirigas vin ?

B. — Kompreneble, mi ja konas vin kiel saĝan, inteligentan homon.

A. — Ĉu vi do kredas, ke nur sensaĝuloj povas interesiĝi pri lingvo internacia ?

B. — Ho, tion mi ne diris, sed mi kredas, ke ĝi estas belega utopio.

A. — Kial do utopio ?

B. — Klare ! Jen. Kiu civilizita popolo iam konsentos forlasi sian gepatran lingvon kaj uzi anstataŭe ian artefaritan lingvon ?

A. — Neniu...

B. — Jen, vidu, vi mem konfesas tion ; mia unua argumento detruis vian tutan hipotezon.

A. — Tute ne, lasu min fini, mia kara. Neniu popolo forlasos sian lingvon, ĉar Esperanto estas nur akcesora lingvo, uzota ekskluzive kun fremduloj, kiuj ne scias nian lingvon.

B. — (ironie). Tre ĝentilaj estas la esperantistoj, ke ili permesas al la naciaj lingvoj vivi ; sed ŝajnas al mi pli bone se ĉiuj popoloj lernus nian germanan lingvon, kiu jam estas parolata de milionoj kaj milionoj da homoj.

A. — Jes, ni Germanoj tion povas deziri ; sed Angloj, Francoj, Hispanoj, Rusoj k. t. p. pensas, ke ilia propra lingvo havas la saman rajton. Kiu decidos ? Kiu elektos ?

B — Efektive ne estus tre facile kontentigi ĉiujn.

A.— Krom tio, ĉu vi konas multajn fremdulojn, kiuj tute korekte kaj facile parolas germanan lingvon ? Nia lingvo estas malfacila por fremduloj.

B. — Sed diru, ĉu via Esperanto estas multe pli facila ?

A. — La tuta gramátiko konsistas el 16 mallongaj reguloj, ĉiuj sen esceptoj, kaj ĉiu klera homo komprenas, sen antaŭa lernado, preskaŭ la tutan vortaron.

B. — Tio ĉi ŝajnas al mi iom stranga, sed la ĉefa malfacilaĵo devenos de la prononcado, ĉiu popolo elparolas la lingvon alimaniere.

A. — Por preskaŭ ĉiuj nacioj Esperanto estas pli facile elparolebla ol iu ajn lingvo.

B. — Kel ĝi estas ebla ?

A. — Tute simple ; Esperanto ne uzas sonojn malfacilajn por tiu ĉi aŭ tiu nacio, ekzemple la germanojn *ä, ö, ü,* la francajn *an, on, un,* la anglan *th* k. t. p. Plie la akcento falas senescepte sur la antaŭlastan silabon de ĉiu vorto.

B. — Mi konfesas, ke tio estas tre lerta ideo, ĉar per tiuj du reguloj, oni forigas la du ĉefajn malfacilaĵojn, kiujn prezentas la ĝusta elparolado de fremdaj lingvoj. Tamen, restos ankoraŭ diferencoj en la parolmaniero de Anglo, Franco aŭ Germano.

A. — Jes, restas malgrandaj diferencoj, sed ili absolute ne malhelpas la interkomprenon. Mi certe pli facile komprenas Francon aŭ Anglon parolantajn esperante, ol mi komprenus ilin parolantajn germane, eĉ post longa restado en nia lando.

B. — Senmoke, mi trovas, ke ĉio ĉi estas vere interesa kaj mi eble, pro scivolo, aĉetus esperantan lernilibron, se mi estus riĉa.

A. — Vi ne bezonas esti ekstreme riĉa. Se vi posedas nur 2 pfenigojn, vi jam povas aĉeti folion, kiu enhavas la tutan gramatikon kaj sufiĉan vortliston por ĉion kompreni.

B. — Se mi ne konus vin, mi kredus, ke vi mensogas. Nu, bone, mi aĉetos la folion.

A. — Se vi tion faros kaj tralegos atente, mi vetas, ke vi fariĝos esperantisto.

B. — Kiu scias ? Oni ne plu rajtas dubi pri io ajn, de kiam la home flugas kiel birdo.

A. — Vi estas prava. Adiaŭ ! La proksiman fojon kiam mi revidos vin, vi ankaŭ portos la verdan stelon !

El « Germana Esperantisto »

FLANDRA RAKONTO

La droninta Sonorilo.

En Deuren, kvartalo de Op-Oeteren, troviĝas marĉo, en kies mezo oni vidas profundan puton. Tie troviĝis antaŭe preĝejo, dediĉita alsankta Tool. Ĉi tiu preĝejo dronis antaŭ jarcentoj. Du kuraĝaj viroj iun tagon klopodis eltiri la sonorilon. Pro tio ili havigis al si kroĉilojn, ŝnurojn, longajn trabojn, k.t.p. Ili laboris fervore ĝis la vespero kaj sukcesis suprentiri la sonorilon. Unu el ambaŭ ekkriis :

« Je l' nomo de Dio, ni havas ĝin ! »

Sed la alia aldonis :

« Ke estu ankaŭ je l' nomo de l' diablo! »

La ŝnuroj rompiĝis kaj la sonorilo refalis en la profundaĵon kun terura bruego.

Ĝi ankoraŭ ripozas tie kaj je l' Kristnaska nokto ĝi audigas la unuan.

Rerakontis Jan van Schoor.

Flandra Kanto Esperantigita.

(DE KEREL)

Teksto de A. WUESTENRAEDT.

Muziko de Flor. ALPAERTS.

Por kiu Norda Marobord'
fariĝis hejmo kaj fier'?
Al kiu plaĉas ĝis la mort'
batal' por vivo kaj liber'?
Al Kerlo!

De kiu amon por naci'
ne venkis fremda militant'?
De kiu en la batalkri'
resonas « blupieda kant' »?
De Kerlo!

Tradukis Juul Karnas.

MONDLITERATURO

de Joan Soricu (*)

Junuloj! — ni ĉiuj havas
Karegan, belan nomon :
« Rumanoj ni estas! » kaj la mondon
Kiel tiaj travivi ĝin ni pravas.

Parol' nia re-resonas
Kiel verso de l' anĝeloj;
Ne estas pli dolĉa verso
Ol kiun ni elparolas.

Ĉe la Dnjestro, ĉe l' Karpatoj,
Kie Tiso brue fluas,
Ĉien kien ni rigardas
Videbliĝas niaj fratoj.

Sole Granda Rumanujo
Estos tero tiu ĉi;
Kun ni estas la potenco
Kun ni estas Sankta Di'!

Tradukis Octavian Gheorghe Stancu.

(*) Johano Soriku, Rumana poeto, naskiĝis en la jaro 1882. Liaj versoj aperis en du volumoj titolitaj : « Neĝblankaj floroj » kaj « Dojnoj el la luktaj tagoj ». Li skribis ankaŭ kvaraktan teatraĵon : « La princino de l' montoj » kaj tradukis rumanlingven la Faŭston de Goethe.

Legendo.

Antaŭ multaj jaroj en bela urbo vivis homoj plenkontentaj kaj feliĉaj; ili vivis en absoluta malkontakto kun aliaj landoj kaj popoloj.

Jen iutage aperis en la urbo fremdulo. Lia afabla, humila, bonfarema konduto havigis al li tuj grandan amikaron.

Tie, kie li estis gasto, ekregis nur amuzo kaj gajeco. Ne mirinde, ke la loĝantaro interkonkuris gastigi lin en sia domo. Pasis monatoj, jaroj...

Jen ekaŭdiĝis stranga famo koncerne la fremdulo : liaj amikoj, viroj antaŭe fidindaj kaj fieraj, konfuziĝis; junuloj zorge edukitaj inklinis al malvirtoj, kaj liaj plej intimaj gastigintoj fariĝis eĉ krimuloj aŭ pereis en mizero kaj frenezo. En dometoj kaj palacoj ploris senkulpaj infanoj, plendis malesperaj virinoj pro perdita feliĉo kaj havaĵo.

Vi supozas, ke la loĝantaro nun timeme evitis renkonton kun la malbonfamulo?

Vi eraras. Ju pli klare montriĝis la diabla influo, des pli rapide kreskis lia anaro. Moka ridado respondis la avertan krion de kelkaj saĝuloj; eminentaj viroj eĉ defendis lin kontraŭ ĉiuj atakoj, kaj famaj poetoj verkis entuziasmigajn himnojn je lia gloro.

Tiel bone traktite la fremdulo tramigris la tutan mondon venkante popolojn kaj reĝojn kaj laŭdire li vivas kaj regas ankoraŭ hodiaŭ — la tirano Alkoholo.

Kristino Siedl.

LI ANKAŬ VOLIS KONSOLI

Johano vizitis Petron, kiu jam delonge estis malsana kaj kiu eble ne plu resaniĝus. Renkontante Karolon li lin invitis iri tien kaj kuraĝigi ilian malfeliĉan amikon. Karolo ne tre entuziasma estis pri tiu malgaja laboro, sed li tamen irus.

Singarde li supreniris la uzitan turnŝtuparon, sed li ne jam estis en la mezo, kiam li jam dufoje estis glitinta kaj vundinta siajn kubutojn kaj genuojn.

La pordon de la ĉambro li fine atingis, kie la patrino lin salutis kaj insistis por ke kelkaj bonaj paroloj estu dirotaj al ŝia senkuraĝa filo. Karolo kapjesis, kaj enirante li tuj silente sed kore manpremis la malsanulon. Trovante malfacile parolojn, li tamen fine ekdiris, ke Petro certe havas pli bonan mienon ol li atendis; sed klare li vidis en la okuloj de sia amiko, ke ĉi tiu ne kredis lin.

« Baldaŭ vi resaniĝos, kara Petro, kaj denove ni nin amuzos » diris Karolo.

« Ne, mi ne kredas tion » respondis Petro, dolore tusante.

« Sed Petro, ne parolu tiamaniere, sed kuraĝu » denove insistis Karolo.

Post kelkaj banalaj diraĵoj, Karolo tute mutiĝis kaj sentante la doloron en siaj genuoj kaj kubutoj li laŭtvoĉe faris la sekvantan pripensadon :

« Nu, Petro, mi demandis al mi kiamaniere oni malsuprenigos vian ĉerkon laŭ tiu ŝtuparo ? »

Jos Van Deun-Jespers.

Nekrologo.

En 's Gravenhage mortis s-ro inĝ. M. F. Onnen, 64-jara, direktoro de la Teĥnika Oficejo en tiu urbo, fervora kaj nelacigebla Esperantisto.

DE LA DONAŬO ĜIS TURKUJO

ORIENTA KRUELECO KAJ BONECO.

— Ĉu estas vere, ke la turkoj estas kruelaj laŭ karaktero?

— Kiu diras tion ?

— Tion oni almenaŭ ĉe ni ĝenerale opinias. Krom tio : la historio de ilia kolonigo en la Balkanlandoj, ilia netoleremo rilate la Armenojn...

— Ĉesu, mia kara, mi scias jam sufiĉe! Ĉu vi nomas la Anglojn krueluloj ĉar ili konstruis « centrigajn tendarojn » en Transvalujo, ĉu vi nomas la Francojn krueluloj, ĉar ili estas « pacigantaj » Marokon; ĉu vi nomas la Amerikanojn krueluloj, ĉar ekzemple ili estas « helpintoj » Nikaragujon? — La Turko ne estas pli aŭ malpli kruela ol la Anglo, la Franco, la Amerikano. Eble malpli. Tio, kio ĉiujn tiujn homojn faras krueloj estas la uniformo : ĉu de l' policanaro, la ĝendarmaro aŭ la armeo. En civilaj vestoj ili estas ordinaraj, malseveraj personoj, tute kiel vi kaj mi. La Turko estas ĝuste tiel sentema por povopozicio kiel kiu ajn alie : donu al li tunikon kaj precipe strion sur la maniko kaj li fariĝas la internacia tipo de « striportisto ». Mi ankaŭ estas havinta steletojn sur la kolumo kaj certigas al vi, ke kostas penon ne uzi ilin.

La Turko ne estas kruela. Pli ĝustadire li estas malsevera. Eĉ tiel malsevera, ke ĉiam li estis trompita de Grekoj kaj Armenoj en sia propra regno, kie laŭdire li ludis la tiranon. La Turko estis certe pli tolerema por la Kristanoj ol la Kristanoj ekzemple por la Judoj. Ĉie la homoj estas la samaj, bonegaj, en la Oriento ili estas iom pli varmsangaj, ili reakcias ofte iom pli pasie kaj ili malpli pripensas la rezultojn de siaj agoj, pro tio ili ofte faras kion efektive ili ne deziris fari. Krom tio ĉi tie oni ŝatas malpli la « surteran vivon », pro tio mortigo ne estas tiel grava kiel ĉe vi kaj neniam oni sentas bedaŭron pri la tera vivo; estas la volo de l' Estadestro : Kismet! Tiel estis skribite! Prefere meditu pri la estonto, pri la eterna, nekomprenebla estonto. — Laŭnature la Turko estas terkulturisto kaj... malsevera; aŭ militisto... kaj kruela : denove tute kiel vi kaj mi. La terkulturisto estas malsevera kaj fidinda. Nu, Grekoj kaj Armenoj estas ruzaj kaj.... kelkfoje malhonestaj, krom tio nekredantoj — kaj Allah ne koleros pri ilia morto; la morto savos ilin el la marĉo de nekredo.

Militiste ĉe vi ja ankaŭ ne nomiĝas oficiale : mortiganto! Kaj ĉu oni ne kantas ĉe vi « Te Deum » por la venkantoj? Ĉu oni ne benas la armojn ?

La Turko estas malsevera. Ĉi tion Pierre Loti volis kredigi al la Okcidento kaj la Okcidento ne kredis lin. Tamen mi kuraĝas diri al vi, ke el ĉiuj popoloj, kiujn mi konas, la Turkoj al mi estas plej simpatiindaj.

(El « Toerisme ».) *Tradukis J. J. Van Hooydonck.*

Inter Ni.

Antwerpen. — *Flandrema Grupo Esperantista.* — La 23-an de Septembro okazos agrabla festo en la salono « De Ton », Pelikaanstraat, 14. La programo de la festo, kiu komenciĝos je la 8-a vespere, estos kiel eble plej alloga ; kompreneble okazos balo. Alkonduku viajn familianojn, parencojn kaj konatulojn, ĉar la festo estas projektita kiel propagando por la vintraj Esperanto-kursoj : dum la paŭzo nia vic-prezidanto faros mallongan paroladon pri la utileco de Esperanto. Ni esperas, ke la salono estos ne sufiĉe granda : la eniro estas senpaga.

Brussel. — *N. E. L. E.* — Kvankam, sekve de la someraj feritagoj, iom malvigliĝis nia grupa vivo, ni tamen ne ĉesis — eĉ unu momenton — nian laboron. Ni nuntempe interrilatas kun s-ro Otlet, la direktoro de la Mondpalaco en Bruselo, kaj ni jam komencis la reordigon de la ekzistanta Esperanto-fako de tiu granda muzeo, kiun ni kompletigos per ĉiuspecaj, valoraj esperantaĵoj. Ni ĝustatempe sciigos pli multe pri tiu ĝojiga afero.

Por informo : La subvencio, kiun nia grupo akiris, venis de la *provinco.*

Mechelen. — *La Estonto.* — Malgraŭ la bela vetero la membroj bone ĉeestas la semajnajn kunvenojn, kaj tiuj, kiuj estas vojaĝantaj sendas sian saluton de malproksime ; unuvorte : ĉiuj restas fidelaj !

La 18-an de Aŭgusto ni havis la honoron kaj grandan plezuron ricevi inter ni s-ron Frank Hancock, delegiton el Leicester en Anglujo. Estas tre simpatia samideano, kiu nin precipe instigis por paroli, ĉiam paroli esperante. Eĉ la plej novbakita samideano devis almenaŭ diri ion dum la kunveno.

La 28-an de Aŭgusto pliaj membroj iris al la Izerpilgrimado kaj kelkaj ankaŭ ĉeestis la feston de la Aalsta grupo la 27-an.

Mehlenaj samideanoj, kuraĝe antaŭen : nia grupo vivas, senĉese plifortigu tiun vivon !

RIDETOJ

— Ĉu via patro estas hejme?

— Jes, li estas en la porkejo — vi tuj rekonos lin : li portas ĉapelon.

Hitlerano. — Ĉu vi estas aŭtentika Ariano, d-ro Levi?

D-ro Levi. — Sendube, mi ja vivas nur de miaj honorarioj.

Hitlerano. — Kion tio pruvas?

D-ro Levi. — Ke mi estas honor-ariano!

— Nu, Isidoro, ĉu vi komprenas nun la signifon de la vorto bojkoto?

— Nu, jes, ĝi konsistas el du partoj : boji kaj koto.

Juĝisto. — Vi estis ebria, kiam oni arestis vin, kaj vi ne estas drinkemulo.

Juĝato. — Jes, Juĝista Moŝto, en la trinkejo oni vendis tian bonan vinon, kiun mi estis gustuminta nur kelkajn minutojn antaŭ kiam la policisto min arestis.

Juĝisto. — He, bonan vinon... Diru, kie estas la trinkejo ?

— Mia edzino ne plu povas fari mian manĝaĵon.

— Kial ne ? Ĉu ŝi estas malsana ?

— Ŝi ? Ne, sed mi !

— Sinjoro kuracisto, mi perdis mian apetiton.

— Amiko, mi kompatas tiun, kiu trovis ĝin !

Ĥinaj Proverboj. — Kiu malmultigas siajn dezirojn, riĉigas sin mem.

— Estas du specoj da bonaj homoj : unu estas mortinta, la alia ne jam naskita.

— Kiu prunteprenas por konstrui, konstruas por vendi.

— Viroj de l' mondumo aŭskultas unu la alian ; virinoj de l' mondumo rigardas unu la alian.

— Inteligentaj viroj malofte estas belaj, belaj virinoj malofte inteligentaj.

La patro (al vizitanto) : Vi deziras, sinjoro, edziĝi kun unu el miaj filinoj ? Nu, al la plej juna mi donacos kvindekmil frankojn, al la dua centmil, kaj al la unusnaskita centkvindekmil.

La aspiranto : Ĉu vi ne havas pli maljunan filinon ?

Diversaj Sciigoj.

ISE (Internacio de Socialistaj Esperantistoj) estas pentekoste fondita en Wien, aliĝis socialistaj Esperanto-asocioj en Aŭstrujo, Ĉeĥoslovakujo, Francujo kaj Hungarujo. La monata organo « La Socialisto » jam havas eldonnombron de 4.000. Do nun jam ekzistas 4 « Internacioj » de laboristaj Esperantistoj : SAT (supertendenca), IPE (komunista), ISE (socialista), TLES (anarkiista).

Nova aranĝo. — En majo kunveno okazis en Genève, por solvi la disputon estiĝintan per la fondiĝo de UFE kaj la rifuzo de UEA, retiriĝi favore al la nova organizo. Interkonsento estas atingita : UEA estas la oficiala internacia neŭtrala Esperanto-organizaĵo, en kiu la naciaj societoj kunlaboras kun certoj rajtoj kaj devoj. UEA oficiale reprezentas la movadon internacie kaj organizas la kongresojn.

Bibliografio.

(Ni recenzas duope senditajn verkojn, unuopajn ni citas. Ĉiu verko estas havebla ĉe Flandra Esperanto-Instituto).

Societa Ludaro por Hejmo kaj Ekskurso. Verkis kaj eldonis Jakob Rosenberg, Hollandi 11-4, Tallinn (Estonio). 48 p.; 11 × 16,5 cm. Prezo: 0,60 Sv. fr.

« Ofte oni grumblas pri tio, ke la ĉiusemajnaj kunven-vesperoj de Esperanto-Societoj ne estas sufiĉe interesaj, ke la novuloj, kiuj ĵus finis la kurson, vizitas nur kelkfoje la kunvenojn, trovas la vesperojn enuigaj kaj baldaŭ tute ne vizitas la societon.

« Kiel forigi tiun malagrablaĵojn ?

« Rekomendinde estus, ke la estraroj de la societoj enkonduku societajn ludojn en la ĉiusemajnaj agadprogramoj, ĉar la ludoj allogas gejunulojn kaj evoluigas ilian iniciatkapablon. Ili plivigligas la homan pensadon kaj ofte eĉ homevituloj rimarkas, ke la ludoj estas necesaj. Krom la ebleco — interese praktiki la lingvon — la ludantoj mem ĉe tio interkonatiĝas kaj fariĝas kvazaŭ rondo familia ».

Tiel diras la aŭtoro en sia antaŭparolo kaj niaj grupgvidantoj certe tute aprobas lin. En ĉi tiu libreto troviĝas kolekto da zorge elektitaj ludoj en kiuj la agado estas akompanata per interparoloj. Per tio estas atingataj du celoj samtempe : la gajan pasigon de l' tempo kaj amuzan praktikadon de la lingvo laŭ la plej natura maniero.

En ĉiu grupo oni devas havi ĉi tiun libreton : la elspezita sumeto abunde rentumos !

Pola folkloro kaj popolkanto de S. Grenkamp, kun antaŭparolo de prof. Z. L. Zaleski, delegito de la Pola Ministro de l' Publika Instruo en Parizo kaj 10 melodioj kaj 8 ilustraĵoj ekstertekste. Eldonis : Esperantista Voĉo, Jaslo, Pollando. 60 p. ; 12 × 19 cm. Prezo : 1,50 Sv. fr.

Jen libro, kiu tuj allogas vin per sia zorga eldonado kaj la enhavo ne estas malpli valora ol la vesto.

Jam en la jaro 1926 s-ro Grenkamp prelegis pri la sama temo dum la Somera Universitato en Edinburg. Ni jam sciis, ke li fervore amis sian patrujon, per lia traduko de « Pol-Pomeranio » de Smogorzewski (De la sama aŭtoro li estas tradukanta « Pola Silezio »). Ĉi tiu verko pruvas, ke li ne nur amas, sed ankaŭ profunde konas sian popolon : la longa bibliografia listo atestas pri tio.

La aŭtoro unue faras historc-geografian skizon kaj sintezon de la popola karaktero. Poste li priparolas la popolan poezion, detale pristudas la diversspecajn popolajn kantojn kaj fine la literaturan influon. En sia konkludo li tre prave i. a. diras : « Ekkonu la kanton de l' popolo kaj vi ekkonos la popolon kaj ĝian landon. »